עו א מיי פי״ב מהלי

עדות הלכה ד

עו ב ג מיי׳ שם פכ״א

הלכה י:

עם ה מיי׳ פ״כ שם הלכה

דיני ממונות בשלשה פרק ראשון סנהדרין

אפלוני ¢בא על אשתי הוא ואחר מצטרפין א

להורגו אבל לא להורגה מאי קא משמע

לן דמפלגינן בדיבורא היינו הך מהו דתימא

יאדם קרוב אצל עצמו אמרינן אצל אשתו

לא אמרינן קא משמע לן ואמר רבא יפלוני

בא על נערה המאורסה והוזמו נהרגין

ואין משלמין ממון בתו של פלוני והוזמו

נהרגין ומשלמין ממון ייממון לזה ונפשות

לזה ואמר רבא יפלוני רבע השור והוזמו

נהרגין ואין משלמין ממון שורו של פלוני

והוזמו נהרגין ומשלמין ממון ממון לזה ונפשות לזה הא תו לִמה לי היינו הך משום

דקא בעי בעיא עלויה דבעי רבא פלוני

רבע שורי מהו סמי אמריגן אדם קרוב אצל

עצמו יואין אדם קרוב אצל ממונו או דילמא

אמרינן אדם קרוב אצל ממונו בתר דבעיא

הדר פשמה אדם קרוב אצל עצמו יואין

אדם קרוב אצל ממונו: מכות בשלשה כו':

מנהני מילי אמר רב הונא אמר קרא

ושפטום שנים ואין בית דין שקול מוסיפין יושפטום

עליהם עוד אחד הרי כאן שלשה אלא

מעתה יוהצדיקו שנים והרשיעו שנים הרי

כאן שבעה ההוא מיבעי ליה כדעולא דאמר

עולא רמז לעדים יווממין מן התורה מניין

רמז לעדים זוממין והא כתיב 2כאשר זמם

אלא רמז לעדים זוממין "שלוקין מניין דכתיב

והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע

משום דהצדיקו את הצדיק והרשיעו את

הרשע יאלא עדים הכות הרשע יאלא עדים

שהרשיעו את הצדיק ואתו עדי אחריני

והצדיקו את הצדיק דמעיקרא ושוינהו להנך

רשעים והיה אם בן הכות הרשע ותיפוק ליה

מלא תענה משום דהוה ליה לאו שאין בו

מעשה יוכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין

עליו: משום ר' ישמעאל אמרו בעשרים

ושלשה: מ"ם דרבי ישמעאל יאמר אביי

אתיא רשע רשע מחייבי מיתות כתיב הכא

נוהיה אם בן הכות הרשע וכתיב התם

אשר הוא רשע למות מה להלן בעשרים

ושלשה אף כאן בעשרים ושלשה רבא

אמר מלקות במקום מיתה עומדת אמר רב

אחא בריה דרבא לרב אשי אי הכי אומדנא

למה לי למחייה ואי מאית לימות א"ל אמר

קרא יונקלה אחיך לעיניך כי מחית אגבא

דחיי מחית אלא הא דתניא ""אמדוהו

לקבל עשרים אין מכין אותו אלא מכות

הראויות להשתלש וכמה הן תמני סרי

אצל אשתו לא אמרינן. אע"ג דמתני' היא כזה בורר (דף ס:) דבעל כאשתו לענין עדות ס"ד הכא דמחמת מגו דמהימן

ב ו מיי׳ שם הלכה ט: בא ז מיי׳ פי״ח מהלכות מנהדרין הלכה א פוהל"ב] סמג לאוין קלט: פב ח מיי׳ שם פי״ו הלכה

תורה אור השלם בִּי יִהְיֶה רִיב בֵּין
אֲנָשִׁים וְנִגְּשׁוּ אֶל
הַמִּשְׁפָּט וּשְׁפְטוּם וְהַיְּבְּיּכְּוּ אֶת הַצַּדִּיק וְהִרְשִׁיעוּ אֶת הָרָשָׁע: וְהִרְשִׁיעוּ אֶת הָרָשָׁע: דברים כה א

2. וַעֲשִּׁיתֶם לוֹ בַּאֲשֶׁר זְמַם לָעֲשוֹת לְאָחִיו וּבָעַרְתָּ הָרָע מִקַּרְבֶּּךְּ:

זבוים יטיט 3. וְהָיָה אָם בִּן הַכּּוֹת הָרְשָׁע וְהִפִּילוֹ הַשֹּׁפֵט יָהְ שָׁלֵ יְּהָבְּיִּהְ רְּשְׁעָתוּ הַבְּרִים כה ב בְּמִסְפָּר: דברים כה ב 4. לא תִּרְצָח לא תִּנְאַף לא תגנב לא תענה בְרַעֲךּ עֵד שֶׁקֶר: שמות כ יג

5. וְלֹא תִקְּחוּ כֹפֶּר לְנֶפֶּשׁ רַצֵּחַ אֲשֶׁר הוּא רָשָׁע לְמוּת כִּי מוֹת יוּמָת:

6. אַרְבָּעִים יַבֶּנוּ לֹא יֹסִיף פן יסיף להבתו על אלה מֶכָּה רַבָּה וְנַקְלָה אָחִיקּי מְכָּה רַבָּה וְנַקְלָה אָחִיקּי לְעֵינֶיךָ: דברים כה ג

רבינו חננאל

פלוני בא על אשתי הוא ואחד מצטרפין להורגו לבועל אבל לא להורגה דבעל לגבי אשתו קרוב הוא ועוד אמר פלוני בא על נערה מאורשה והוזמו נהרגין שהעידו שקר כי בא על נערה מאורשה. ואין משלמין ממון שלא . העידו על נערה ידועה. פלוני שנבעלה באונס והוזמו נהרגין על הבועל ימשלמין ממון לנערה כי שנבעלה היו בעדותן מפסידין כתובת בתולה מבעלה. וקי"ל בכולהו כוותיה דרבא וכן הדין בעדים המעידין כי פלוני רבע שור כו׳. ואם העיד כי פלוני רבע שורי הוא ואחר מצטרפין להורגו לרובע ולסקול השור ואסיקנא פשטא רבא אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם קרוב שנאמר ונגשו אל המשפט ושפטום הרי כאן ב' אין ב״ד שקול מוסיפין עליהן עוד אחד הרי כאן ג׳: אחיא רשט רשט פירוש אם בן הכות הרשע וגו׳ י כתיב אשר הוא רשע למות מה דין רשע למיתה בכ"ג אף רשע דמלקות

להורגו מהימן להורגה: משום דהוי לאו שאין בו מעשה. וה״ה דה"מ למימר משום דהוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד ואפ"ה גלי לו והיה אם בן הכות הרשע דלקי

ובלבד שלא יוכל לבא לידי חיוב מיתה אבל אם אפשר לו לבא לידי חיוב מיתה לא לקי כדאמר במרובה (בבא קמא דף עד: ושם) תסתיים דרבי אלעזר דאמר הוכחשו בנפש ולבסוף החמו אין נהרגין דא"ר אלעזר עדים שהוכחשו בנפש לוקין ואי ס״ד הוכחשו ולבסוף החמו נהרגין הוה ליה לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד ואם תאמר דהכא משמע דלוקין אלאו דלא תענה משום דגלי לן קרא דוהיה אם בן הכות וכן בפ"ק דמכות (דף ב: ושם) גבי מעידים אנו באיש פלוני שהוא בן גרושה משמע דלכ"ע לקי ובמעידין אנו באיש פלוני שחייב לחבירו מאתים זוז (שם ד.) הוה נמי לקי לכ"ע אי לאו משום כדי רשעתו ובפ"ק דמכות (שס) גבי מעידים אנו באיש פלוני שחייב מלקות מ' ונמלאו זוממין קאמרי רבנן דאין לוקין אלא מ' ואמרינן בגמרא (שם) האי לא תענה רבון מאי עבדי ליה מיבעי ליה לאזהרת עדים זוממין וי"ל דהתם ודאי כיון דלקו מ׳ מכחשר זמם וחי חפשר להלקותם בלא אזהרה דלא ענש הכתוב אא"כ הזהיר והיינו מלא תענה ונמלא הך דלקי מכחשר זמם הוי משום חזהרה דלא תענה ולכך אי אפשר להלקותו פ׳ על לאו אחד אבל בבן גרושה או בן חלונה שפיר לקי מלא תענה וכן גבי מאתים זוו אי לאו כדי רשעתו הוי לקי מלא מענה דממון לא בעי אוהרה: וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו. אפי׳ לרבי יהודה דאית

ליה בכל דוכתא לוקין עליו אתי האי שינויא דהא מעדים זוממין יליף לה לר' יהודה בפ"ק דמכות (דף ד:) [®]ואי לאו והיה אם בן הכות הרשע דגלי לן בעדים זוממין ה״א בכל דוכתא לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליוס: דבא אמר מלקות תחת מיתה עומדת. משמע דלית ליה

ג"ש דרשע רשע ובמקום אחר מפורש (לקמן דף לג: ושם ד״ה אמיא):

מלקות תחת מיתה עומדת. י"מ משום דבני נח אזהרתן זו היא מיתתן וניתנת לישראל מלקות על אזהרתו תחת מיתה דבני נח ועוד י"ל משום דזימנין מתים ע"י מלקות כדתנן באלו הן הגולין (מכות דף מ:) לומת זה תחת ידו ופטור וקשה לשני הפירושים הללו דמאי פריך אי הכי אומדנא למה לי ופי׳ הקונטרס עיקר: שכבר

פלוני בא על אשמי [כו'] אבל לא להורגה. לפי שקרוב הוא אללה ואע"ג דמהימנינן ליה בהאי סהדותא לגבי חבריה לא מהימנינן ליה לגבי אשתו והיינו פלגינן דיבורא דהא חד דיבורא הוא ולגבי האי מהימן ולא מהימן לגבי האי: אלל אשתו לא אמרינן. אדם קרוב לענין

פלגינן דיבורא והואיל ומהימן אההוא דיבורא למיקטליה לחבריה ליקטלוה נמי לדידה קמ"ל: נהרגין. משום פלוני: ואין משלמין ממון. טובת הנאת כתובתה שרלו להפסידה מאי טעמא שהרי לא הזכירו שם האשה ולמאו מפסדי: בא על בתו של פלוני נהרגין. משום שניהם שבאו להרוג אותו ואותה: ומשלמין ממון. שבאו להפסידה כתובתה מן האירוסין ומשלמין טובת הנאת כתובה כדין כל זוממי כתובה. ולא פליגא דרבא אדרב יוסף דאמר לעיל זט:ז עדי הבעל נהרגיו ואין משלמין ממון דהתם כיון דניסת הנך תשלומין דכתובה דידה בעו מיהוי וכיון דעלה מקטלי לא משלמי לה ממון אבל היכא דלא ניסת הגד תשלומין דהזמה דאב נינהו דכל שבח נעוריה לאביה והוה ליה ממון לזה לאב ונפשות לזה משום דבועל ונערה מיקטלי: רבע השור. ולא הזכירו שור של מי: ואין משלמין. דמי השור דלא ידעינן מנו: ממון לוה. לבעל השור: ונפשות. בשביל פלוני הרובע: פלוני רבע שורי. הוא ואחר מלטרף עמו: מהו. פלוני ודאי מיקטיל אלא שור מי מיקטיל: מי אמרינן אדם קרוב אלל ממונו. ופלגינן דבורא להימוני אחבריה ולא אשור או דילמא לא אמרינן לענין פלגי דיבורא אדם קרוב אצל ממונו אע"פ דפלגינן ליה לעיל אלל עלמו: הדר כשטה. לא אמרינן אדם קרוב אצל ממונו לענין פלגי דיבורא והשור יסקל. וכי אמרינן בתמורה (דף כח.) רובע או גרבע על פי הבעלים אסור לגבוה ומותר להדיוט דאינו נסקל הני מילי היכא דלא העידו הבעלים על הרובע מי הוא או העידו ולא היה עד שני עמהם אבל הכא דגברא מיקטיל על פי בעל השור לא פלגינן דיבורא משום ממון: ושפטום. גבי מלקות כתיב: רמו לעדים זוממין שלוקין. היכא דאין הומה יכולה להתקיים בהם כגון מעידין אנו באיש פלוני שהוא בן גרושה ונמלאו זוממין והרי הם כהנים אין אומרים יעשה זה בן גרושה תחתיו אלא סופג את הארבעים מנלן: משום. דב"ד הלדיקו את הלדיק והרשיעו את הרשע והיה אם בן הכות אתחי הרשע לדקת לדיק למה הוזכרה כאן וכי משום לדקת לדיק מתחייב רשע מלקות אלא ודאי עדים ש (זוממין) רמיזי הכא דאעדים קאי האי והיה אם בן הכות והכי קאמר ל) ב"ב קלר:, כ) [לעיל ט: וש"כן, ג) [עיין חוספות כתובות ל: ד"ה רב אשי וכו" ביאור ארוךן, ד) נ״א מי אמרי׳ אדם קרוב אלל ממונו או דילמא לא אמרינן כו׳ הדר פשטה לא אמרינן אדם קרוב אלל ממונו. רש"ל, ד) מכות ב:, ו) [לקמן לג: מכות ה. כתובות לה.ן, ו [מוספתא דמכות פ"ד], ד) [מוספתא דמכות פ"ד], ד) בס"א ליתא את, ט) רש"ל מ"ז, י) בס"ח: הרי, ל) [וע"ע תוספות כתובות מה: ד"ה רבי יהודה ותוספות שבת הנד. ד"ה בלאו], () [וכב:],

גליון הש"ם

גמרא ואין אדם קרוב אצל ממונו. עיין זנחיס לף ע ע״ל תוספות ד״ה ע״פ: תום' ד"ה וכל וכו' ואי לאו והיה אם בן. קשה לי דמ״מ אף אם לא כמיב והלדיקו והרשיעו אם נכתב רק והיה אם בן הכות ילפינן בין מבן דמיירי במלקות ונדע דבמולים שם רע ויסרו משם דלאו שאין בו מעשה לוקין וממילא חייבים העדים מלקות משום לא מענה ול"ע:

מוסף רש"י

פלוני בא על אשתי. בעל שחמר בפני ב"ד פלוני כו", הוא ואחר מצטרפין להורגו. לנועל, אבל לא להורגה. דחנל אשתו פסול הוא לעלות (רשב"ם ב"ב קלד:). רמז לעדים זוממין שלוקין. עדי כן נרושה או טדי גלות שפטרם הרשה חו עדי גנות שפטרס הכתוב מדין הומה, מנין שהן לוקין, ולקמיה פריך תיפוק ליה מלח תענה (מכות ב:). משום מפוק פה ממו ענמה (מכות ב:). משום דהצדיקו את הצדיק כר'. בתמיה, אי והלדיקו ברי בנוניים, כל ההתקן הרשיעו בדיינין קאמר ולדיק ורשע בבעלי דינין, למה לי והלדיקו לדיק כרי ליכחוב כי יהיה ריב בין אנשים ונגשו אל המשפט מכשים וגשו מל המשפע ושפטום והיה אם בין הכוח, למה החוכרה כאן לדקמ לדיק, וכי כל מקום שהלדיקו ב"ד את הוכאי וחייבו את החייב יש מלקות, דאתא קרא למיתלי מלקות. בוהלדיהו והרשיעו, אלא על םקרים שהרשיעו לדיק ובאו אחרים והזימום והלדיקו את הנדון שהוא לדיק והרשיעו את העדים הרשעים, והיה אם בין הכות את הרשע, אם הזמה זו בת מלקות היא שאינו יכול לקיים בה דין הומה גמורה, כגון בעדי בן גרושה או גלות, והפילו השופט והכהו (שם). ותיפוה ליה מלא תענה במקום שפירש לך בו עונש, וכאן שאינו יכול לענשן בעונש הכתוב בהן ילקו ·(IIIII)

עדים שהרשיעו לדיק והוזמו והלדיקו עדים אחרונים את הצדיק והרי? נעשו רשעים אלו העדים הראשונים וילקו ואם אינו ענין לעדות ממון דהא אין לוקין ומשלמין תניהו ענין לבן גרושה וכיוצא בו: לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו. מאם לא תשמור לעשות וגו' והפלא ה' את מכותך וגו' [דברים כח] באלו הן הלוקין (מכות דף יג:): **מלקום במקום מיחה עומדת.** דכיון דעבר על אזהרת בוראו ראוי הוא למות ומיתה זו קנס עליו הכחוב והרי הוא כאחת מן המיחות וכי היכי דסקילה בפני עצמה ושריפה בפני עצמה והרג בפני עצמה הוי נמי מלקות כאחת מן המיחות: אי הכי. דהוא גופיה מיתה הוא: אומדנא למה לי. דקתני באלו הן הלוקין (שם דף כב.) דאומדין אותו אם אינו יכול לקבל ארבעים מלקין אותו לפי מה שיכול לקבל: ונקלה. בשעה שלוקה יהא אחיך שיכה את החי ולא את המת וכיון דמית ליה בפלגא כי מחי על אידך פלגא לאו על החי הוא: אמדוהו לקבל עשרים. וראו שאין יכול לקבל עשרים ואחת ואם יכוהו עשרים ואחת ימות בה: אין מכין אוחו אלא. שמונה עשרה דמכות הראויות להשתלש לשלשה חלקים בעינן שמכה שתי ידות מאחוריו ושליש מלפניו ומקרא נפקא לן באלו הן הלוקין (שם דף כג.):